

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 19/2002 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2003

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 september 2002 regeringens proposition om statsbudgeten för 2003 (RP 132/2002 rd) till finansutskottet för beredning.

Med stöd av 38 § 3 mom. riksdagens arbetsordning har lagutskottet beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet till den del som hänför sig till lagutskottets behörighetsområde.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Kirsti Rissanen, avdelningschef Esa Vesterbacka och sakkunnige Juha Keränen, justitieministeriet
- överinspektör Pirkko Janas, finansministeriet
- generaldirektör Markku Salminen, Brottsåtgärdsverket
- överdirektör Maija Kukkonen, Kriminalvårdsverket
- ordförande Jari Tuomela, Vankilavirkailijain Liitto VVL ry.

Under hösten har lagutskottet besökt S:t Petersburg och Tallinn för att få information om samarbetet mellan polis- och åklagarmyndigheterna, fängelseförhållandena och frågor i anknytning till överföringen av fångar.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Avgränsning av utlåtandet

Lagutskottet har begränsat behandlingen av budgetpropositionen till anslagen för fångvården och kriminalvården, som faller inom justitieministeriets förvaltningsområde.

Lagutskottet behandlar som bäst två propositioner som har samband med budgetpropositionen, nämligen RP 98/2002 rd och RP 101/2002 rd. I samband med behandlingen av dem kommer utskottet att göra en bedömning av vilka verkningar reformerna av skuldsanering för pri-

vatpersoner och försäkringsdomstolen får för budgetpropositionen.

Anslagen för fångvården

Antalet fångar har ökat under de senaste åren. Det dagliga genomsnittet för antalet fångar torde i år nå upp till ca 3 450, vilket är över 300 fler eller ca 10 procent mer än året innan. Ökningen beror bl.a. på att rättspraxis har blivit strängare och på att det finns fler narkotikabrottslingar, utländska fångar och personer som avtjänar förvandlingsstraff. I budgetpropositionen räknar regeringen med att antalet fångar nästa år kommer att vara ca 3 450 i snitt. Det framgår inte på vilka

grunder ökningen i antalet fångar väntas stanna upp.

Antalet fångar i de flesta slutna anstalter är för tillfället större än det fastställda antalet fångplatser. Ett program för utveckling av fångvårdens anstalter har utarbetats år 2000. Det utgår från att fångarna är 3 000. Efter programmet har antalet fångar lagt sig på en högre nivå. Utvecklingsprogrammet måste justeras, om antalet fångar permanent stannar på en hög nivå.

Enligt erhållen utredning uppgick övriga disponibla anslag än löneanslag per fånge 1998 till 13 379 euro. Budgetpropositionen ger 10 000 euro som disponibelt anslag per fånge. Utskottet anser att de sänkta anslagen står i strid med fångarnas ökade behov av hälso- och sjukvård, rehabilitering och drogförebyggande åtgärder samt underhåll och utveckling av programmen för att minska återfall i brott.

Under denna valperiod har laguskottet redan två gånger påtalat behovet av att se över utbildningen inom fångvården och lönegrunderna för fängelseanställda i motsvarighet till kraven i uppgifterna och utbildningen (LaUB 13/2000 rd och LaUB 21/2001 rd).

Laguskottet menar att de föreslagna anslagen är otillräckliga.

Utskottet föreslår därför att anslagen höjs för att fångvårdsväsendet på sikt skall kunna utveckla fångvården på behörigt vis med målet att ordna rehabilitering för fångarna, minska fångarnas rusmedelsberoende och återfall i brott samt se till att det finns tillräckligt med personal som är behörigen avlönad.

I förklaringen konstateras att den snabba ökningen i antalet utländska fångar kräver effektiva åtgärder för att återföra framför allt estniska fångar till deras hemland för att avtjäna sitt straff. Samtidigt skall samarbetet mellan åklagarmyndigheterna i Estland och Ryssland effektiviseras.

Om överföring av utländska fångar till en annan stat föreskrivs i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrätts-

liga påföljder. Dessutom har Europarådet slutit en konvention med tilläggsprotokoll om överföring av fångar. Den nuvarande lagstiftningen och de konventioner som Finland och bl.a. Estland har tillträtt möjliggör under vissa förutsättningar en överföring av verkställigheten från en stat till en annan också utan den dömdes samtycke. I varje enskild fånges fall förutsätter en överföring alltid den verkställande statens samtycke.

I september 2002 fanns det 129 estniska fångar i finländska fängelser. Justitieministeriet uppskattar att en överföring av verkställigheten i praktiken vore möjlig i fråga om 32 av fångarna. Tills nu har justitieministeriet fattat beslut om att en fånge skall överföras till Estland.

I laguskottets ögon är det en överoptimistisk uppfattning att utländska fångar i finländska fängelser i någon större omfattning skulle kunna flyttas till sitt hemland (LaUB 2/2001 rd). Det finns ingen orsak att revidera denna bedömning utifrån erfarenheterna hittills. En flyttning av fångar utanför Norden kommer åtminstone inte på kort sikt att ha någon betydelse för överbelastningen i fängelserna eller fångvårdsväsendets anslag. Utskottet anser att Finland bör försöka främja fångflyttningar genom internationellt samarbete.

Finland har en sambandsåklagare i Estland. Målet är att inom den närmaste tiden ingå ett avtal med Ryssland om en sambandsåklagare i S:t Petersburg. Utskottet har den uppfattningen att sambandsåklagare spelar en stor praktisk roll för det straffrättsliga samarbetet i närområdena. Systemet bör om möjligt byggas ut och utvecklas. Målet bör vara att samarbeta om att åtala dem som misstänks för brott i deras hemland och på det viset undvika en krånglig och tidsödande överföring av straffverkställigheten. Systemet är effektivt också med tanke på det brottsförebyggande arbetet och fångvården.

Kriminalvårdsverkets anslag

Förvaltningen av straffverkställigheten har reviderats i lagstiftning som trädde i kraft 2001. Verkställigheten av samhällspåföljder har flyttats från den offentligrättsliga Kriminalvårdsför-

eningen till Kriminalvårdsverket, som sorterar under justitieministeriets förvaltningsområde. Kriminalvårdsverket skall övervaka unga som dömts till villkorliga straff, villkorligt frigivna samt samhällstjänst och ungdomsstraff.

Enligt utredning till utskottet avser justitieministeriet att bevilja Kriminalvårdsverket 12,6 miljoner euro för utgifter under nästa år. Beloppet är ungefär lika stort som årets anslag. Det räcker möjligen till för i stort sett nuvarande funktioner men inte för en innehållslig utveckling av övervakningen eller samhällstjänsten eller ungdomsstraffet.

Bestämmelserna om villkorligt fängelsestraff har setts över 2001. Övervakning som tilläggs-påföljd vid villkorligt fängelsestraff åtgärdades inte av kostnadsskäl. Lagutskottet ansåg att det inte går att avfärda en utveckling av det straffrättsliga påföljdssystemet bara med att det kostar. Det är klart att ett mera meningsfullt och heltäckande övervakningssystem kostar pengar (LaUB 8/2001 rd).

I samband med omorganiseringen flyttade största delen av Kriminalvårdsförbundets per-

sonal över i statens tjänst. Men personalens löner har inte anpassats till det statliga lönesystemet som bygger på löneklasser, eftersom arbetsgivaren vill gå direkt över till ett nytt lönesystem. Att lönereformen har skjutits fram har inneburit att Kriminalvårdsverkets personal har lägre löner än motsvarande tjänstemän t.ex. inom fängelseväsendet.

Straffverkställighetsreformen har visat sig vara lyckad för Kriminalvårdsverkets vidkommande. Ett rättvist och sporrande lönesystem är ett viktigt led i omorganiseringen men det har inte genomförts.

Enligt lagutskottets mening är det viktigt att det nya statliga lönesystemet genomförs i brådskande ordning.

Utlåtande

Lagutskottet föreslår finansutskottet

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 17 oktober 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Leena-Kaisa Harkimo /saml
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /kd
Seppo Lahtela /cent (delvis)
Annika Lapintie /vänst
Kari Myllyniemi /cent

Veijo Puhjo /vänst
Tero Rönkä /sd
Mauri Salo /cent
Petri Salo /saml
Timo Seppälä /saml
Marja Tiura /saml
Harry Wallin /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Timo Tuovinen.